

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Disp. VI. De accide[n]tibus Eucharisticis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

stantia nunquam defutura fuisset, nisi alia genita fuisset: quia naturaliter nunquam corrumpitur unum, quin generetur aliud specie diversum; nulla enim alteratio corrumpens individuum unius speciei, disponit ad generationem alterius ejusdem speciei, ut experientia constat: Ergo non definit corpus Christi sub speciebus, nisi sub illis succedat alia substantia, à pane & vino specie diversa, puta acetum, loco substantiæ vini, aut vermes, loco substantiæ panis.

105. Dico secundò: corpus Christi non definire esse sub speciebus, per transubstantiationem sui in substantiam subsequenter.

Probat: Quod convertitur in aliud per transubstantiationem, definit simpliciter esse, ut patet de substantia panis, converta in corpus Christi: Sed corpus Christi non definit simpliciter esse in se, per hoc quod definit esse sub speciebus, quia adhuc remanet in cælo: Ergo corpus Christi non definit esse sub speciebus, per transubstantiationem sui in substantiam subsequenter.

Confirmatur: Inter definitionem corporis Christi, & inceptionem alterius substantiæ, non est aliqua connexio, cum ex vi definitionis illius, non magis incipiat esse una substantia, quàm alia: Ergo corpus Christi non definit esse per conversionem in aliam substantiam.

106. Dico tertio: corpus Christi non definire esse sub speciebus per annihilationem, aut per solam privativam loci mutationem, sed per definitionem quandam substantialem, innominatam.

Ratio hujus conclusionis est, quia cum corpus Christi non desinat esse sub speciebus per actionem convertivam sui in aliam substantiam, ut conclusionem præcedenti ostensum est, consequenter habet definire per cessationem illius influxus quo positum fuerat sub speciebus panis, & quo sub illis conservabatur, unde sicut non fuerat ibi positum per creationem, aut productionem simpliciter, quia corpus Christi præsupponebatur existere simpliciter ante consecrationem; neque per actionem adductivam, ut præcedenti disputatione dictum est, sed per aliquem influxum substantialem; ita non definit esse sub speciebus, per annihilationem, quæ opponitur creationi; neque per solam privativam loci mutationem, quæ opponitur actioni adductivæ, sed per aliquam definitionem substantialem; quia cessatio influxus substantialis, non potest non esse substantialis definitio.

107. Dixi autem, hanc definitionem substantialem esse innominatam: neque enim potest vocari corruptio, Tum quia corpus Christi, cum sit jam gloriosum, est omnino incorruptibile: Tum etiam, quia corruptio propriè dicta, fit per hoc quod una forma succedit in locum alterius in eadem materia; nulla autem forma succedit in materia corporis Christi, aliàs sequeretur Christum toties mori, quoties definit esse sub speciebus, contra illud Pauli ad Roman. 6. *Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur*. Vocatur ergo definitio substantialis tantum secundum quid, quia sicut per transubstantiationem corpus Christi non acquirit esse simpliciter, ita per cessationem hujusmodi transubstantiationis non amittit esse simpliciter.

(*)

DISPUTATIO VI.

De accidentibus Eucharisticis.

Ad questionem 77. Divi Thomæ.

Cum in conversione Eucharistica tota substantia panis & vini, in corpus & sanguinem Christi transmutetur, remanentibus dumtaxat accidentibus; postquam cum S. Doctore de minoribus illa transubstantiatione, & de modo quo Christus per illam est in Eucharistia, disputavimus, oportet ut de ipsis accidentibus Eucharisticis dicamus, pluresque quæ circa illa occurrunt difficultates breviter resolvamus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum accidentia Eucharistica sint sine subiecto substantiali?

Accidentia panis & vini in Eucharistia remanere, facta conversione totius substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Christi, nonolum fide divinâ certum est, & à Tridentino decretum, sed etiam sensibus ipsis notum; videmus enim in hostia consecrata albedinem, gustamus saporem, tangimus figuram &c. Constat autem sensui non posse decipi circa proprium sensibile debite applicatum. Verum gravis difficultas est, an hujusmodi accidentia quæ ante consecrationem substantiæ panis & vini, ut subiecto quod, inherebant, sita consecratione, & transmutatione substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Christi, sine subiecto substantiali remaneant: Dixi sine subiecto substantiali, quia accidentia Eucharistica subjunguntur quantitate, ut articulo sequenti contra Nominales dicemus. Hoc præmissis, pro resolutione difficultatis, & declaratione ac defensione Catholice veritatis contra hereticos.

Dico breviter, accidentia Eucharistica esse sine subiecto substantiali.

Conclusio est certa de fide, & definita in Concilio Constantiensi, sess. 8. contra Joannem Hus, qui hoc fidei dogma negabat dicebatque quod *fruges accidentis sine subiecto, erat blasphemare in Deum, scandalizare sanctos, & illudere Ecclesie, per verba accidentis*. Similia dicunt Calvinistæ, & unum ex præcipuis argumentis quibus probare contendunt impossibilem esse veram & realem existentiam corporis Christi in Eucharistia, sumitur ex eo quod accidentia nequit sine subiecto existere, ut in disputatione præcedenti art. 12. retulimus. Unde oppositum vocant inventum & commentum Innocentii III. in Concilio Lateranensi; ubi etiam catholica veritas asserta fuit, nec non in Tridentino sess. 13. can. 2. potestque breviter suaderi, convellendo præcipuum hæreticorum fundamentum. Nulla enim est contradictio, quod accidentia sint separata ab omni subiecto: Ergo id potest affirmari de accidentibus Eucharisticis. Consequentia est evidens, antecedens verò patebit primò ex solutione objectionum. Secundò constat ex SS. Patribus: Basilienis enim homil. 6. in Hexameron, docet prima de creatam esse lucem per se subsistentem, & ab omni subiecto separatam. Primo dicit (linguæ) quæ

Natura lucis producta est, quare autem die Soli cor-
pus, ut esset illi primo generis luci vehiculum, est con-
stitutum. Et infra: itaque ne mihi dixeris, fieri hac
non posse, ut lux a corpore Soli separaretur. Neque co-
mune ergo lucis & Soli corpore separationem mihi ac tibi
possibile esse dico; sed asserendum esse censeo, quod
eiusmodi sola agitatione, agitationeque disparari a se
possunt, ea recipi se jungi facultate Creatoris utrius-
que natura posse. Idem docet Nazianzenus orat.
de novo die Dominico, & Theodoretus in
quaestionibus super Genesim, quaest. 14. & 16.
Ergo ex SS. Patribus nulla est repugnantia vel
contradictio, quod accidentia sint separata ab om-
ni subiecto, & careant inhaerentia actuali.

Idem probari potest argumento desumpto ex
mysterio incarnationis, quod disp. proemiali
art. 7. insinuavimus. Inhaerentia enim actualis se
habet ad accidens, sicut substantia ad substan-
tiam; sicut enim substantia complet substantiam;
sic inhaerentia actualis complet accidens;
item non minus est de ratione substantiae & natu-
rae completa per se subsistere, & propria sub-
stantia terminari, quam de ratione accidentis a-
liquo subiecto inhaerere: Sed non obstante hac ex-
igentia naturali quam habet substantia ut per se
subsistat, & propria substantia terminetur, po-
test divinitus propria & connaturali substantia
privari, & subsistere in alieno supposito, ut pa-
tet in humanitate Christi, spoliata propria sub-
stantia & in supposito verbi divini subsistente:
Quid ni ergo similiter poterit accidens superna-
turaliter, & de potentia Dei absoluta, carere
inherentia sibi propria & connaturali, & ab om-
ni subiecto separatim existere?

Potest etiam suaderi conclusio ratione D.
Thomae hic art. 1. ubi sic dicitur: Accidentia
Eucharistica non inhaerent substantiae panis &
vini, cum illa debeat per consecrationem, ut
disp. 4. ostendimus: neque etiam corpori Chri-
sti, alias corpus Christi in Eucharistia esset alte-
rabile, corruptibile, & localiter extensum; ne-
que alii circumstanti, eam quia hujusmodi spe-
cies non sunt ubi est aer circumstanti, quandoqui-
dem ad motum aeris ipsa non moventur: tum
etiam quia non potest idem accidens de uno
subiecto transire in aliud, cum accidentia nume-
rum & individuationem accipiant a subiecto:
Ergo nullum subiectum substantiale excogitari
potest, cui accidentia Eucharistica inhaerant;
subindeque dicendum est, illa sine subiecto sub-
stantiali existere.

Obijces primo: Minor est dependentia ma-
teriae primae a forma substantiali, quam acciden-
tis a subiecto: Tum quia accidens individuatur
a subiecto, unde mutato subiecto non est idem
numero accidens; materia autem prima non in-
dividuatur a forma, quin potius illam indivi-
duat: Tum etiam quia materia prima non est
entis, sicut accidens, sed est ens per se, unde
essentialiter non dependet ab alio, sicut accidens:
Sed materia non potest, etiam de potentia abso-
luta, esse sine forma substantiali, ut docent nostri
Thomista in Philosophia: Ergo a fortiori acci-
dens non potest divinitus sine subiecto existere.

Respondeo quod licet in aliquibus, accidens
magis dependeat a subiecto, quam materia pri-
ma a forma, tamen in ordine ad existendum, ma-
ior est dependentia materiae primae a forma,
quam accidentis a subiecto; quia ut ostendunt
Thomista in Physica, materia prima seclusa for-
ma substantiali, non est in determinata specie per-

fecta & completa, caretque propria existentia,
quam emendicat a forma, unde impossibile est
quod sine illa existat; accidens autem secundum
se est in determinata specie, & habet propriam
existentiam, atque ita independentem ab actuali
inherentia potest existere.

Obijces secundo: Deus non potest supplere
causalitatem causae materialis, ut communiter
docent Theologi, cum illa causalitas imperfe-
ctionem Deo repugnantem essentialiter impor-
tet: Ergo non potest facere quod accidens sine
subiecto existat.

Respondeo quod licet Deus non possit sup-
plere vicem causae materialis in eodem genere,
quali & ipse fiat causa materialis recipiendo in se
formam substantialem vel accidentalem, aut in-
trinsecè componendo aliquod totum; id tamen
potest in genere causae efficientis. Unde quando
Deus dicitur sustentare accidentia Eucharistica,
non est existimandum quod concurrat materia-
liter & subjectivè; id est in materia imperfe-
ctionis est quam ut Deo tribui possit, sed sustentat ef-
ficienter, quatenus supplet per efficientiam id
quod de concursu materiali desideratur. Quo-
modo autem id praestet, an per solam manute-
nentiam, vel per alicujus modi existendi per se
communicationem art. 3. dicimus.

Obijces tertio: Si accidentia panis & vini
manerent in Eucharistia sine subiecto substantia-
li, essent in statu violento, cum accidens connat-
uraliter petet inhaerere subiecto: Sed hoc dici
nequit: Ergo nec illud.

Respondeo negando sequelam Majoris: In
qualibet enim re creata est duplex inclinatio na-
turalis: una ad bonum sibi proprium, & altera
ad obediendum suo creatori; ex quibus hac po-
terior, potior est, & naturalior, ac vehemen-
tior, ideoque prior inclinatio quodammodo isti
cedit; sicut inclinatio particularis cujuslibet par-
tis respectu boni proprii, cedit inclinationi quam
habet ad bonum commune: Quia ergo existentia
accidentium sine subiecto substantiali in Eucha-
ristia, est conformis huic secundae inclinationi,
quamvis sit contra primam, accidentia Eucha-
ristica non sunt in statu violento.

ARTICULUS II.

*An quantitas panis & vini sit aliorum
accidentium subiectum?*

Ostendimus articulo precedenti, accidentia
Eucharistica carere subiecto substantia-
li, nullique inhaerere substantiae: nunc breviter di-
scutendum est, an illa subiectentur in quantita-
te, illaque sola existat per se? Hoc enim negant
aliqui Nominales, existimantes omnia acciden-
tia esse sine subiecto & existere per se; quia ni-
mium arbitrantur, quantitatem non distingui
ab ipsa substantia, & quodlibet accidens habe-
re suam quantitatem; quae principia omnino rui-
nosa sunt, & a Philosophia Peripatetica & Tho-
mistica penitus aliena. Unde

Dico breviter Accidentia Eucharistica, ut co-
lor, sapor, & odor panis & vini consecrati, in
quantitate subiectantur; idque ex vi miraculi
quo conservatur quantitas separata a substantia
panis & vini, absq; novo miraculo. Ita D. Tho-
mas hic art. 2. ubi in argumento sed contra ratio-
nem istam insinuat, illa accidentia subiectantur

in quantitate, quæ ad divisionem illius sunt divisibilia: Atque accidentia Eucharistica, ut color, sapor, & odor panis & vini consecrati, sunt divisibilia ad divisionem quantitatis: Ergo in ea subsistantur. Minor experientia patet. Major verò ex eo suadetur quod qualitas secundum se non minus caret partibus, quam substantia, easque subinde emendicat à quantitate: Ergo ubicumque invenitur qualitas divisibilis, sive quodlibet aliud accidens, erunt divisibilia beneficio quantitatis: Sed non possunt divisibilitatem hanc & partes à quantitate recipere, nisi ei uniantur & insint: Ergo illa accidentia subsistantur in quantitate, quæ ad divisionem illius sunt divisibilia.

2. Probatur secundò conclusio ex eo quod juxta hanc sententiam, quæ asserit accidentia Eucharistica in quantitate subsistari, salvatur primò connaturalis modus existendi reliquorum accidentium, cum omnia accidentia corporea connaturaliter inhæreant quantitati, ut proximo & immediato subjecto. Secundò salvatur connaturalis modus agendi agentium naturalium, dum in accidentia consecrata agunt, educendo ex ipsa quantitate, ut ex proximo & sufficienti subjecto accidentia quæ in ea producuntur; cum in contraria sententia fatendum sit à solo Deo illa produci per creationem independentem à subjecto: Quis autem dicat, cum ignis hostiam aut vinum consecratum calefacit, non ignem, sed solum Deum huiusmodi calorem producere? Tertio salvatur connaturalis modus quo unum accidens expellit suum contrarium in hoc Sacramento, quia dum in eandem quantitatem inducitur unum contrarium per naturalem impossibilitatem expellitur aliud. Quam formalem expulsiōem per physicam impossibilitatem salvare non potest contraria sententia, quæ nullum admittit commune subjectum, sub quo tantum naturalis impossibilitas exerceri potest unde recurrere debet ad intrinsecam voluntatem Dei destruentis aut remittentis unum contrarium, quando aliud intenditur, absque physica exigentia ipsorum: cum ergo non sint multiplicanda miracula sine necessitate, dicendum est quantitatem in hoc Sacramento esse subjectum reliquorum accidentium.

3. Quod adhuc argumento à posteriori & ab experientia desumpto, confirmari potest. Nam experientia constat, alia accidentia, puta colorem, saporem, odorem panis & vini, uniri inter se: Sed non immediate, per modum actus & potentie, cum inter ista accidentia non sit major ratio cur unum potius habeat rationem actus, quam potentie. Ergo uniantur in aliquo tertio, quod non potest esse aliud, quam quantitas, quæ quia inter accidentia corporea primum tenet locum, & est prima dispositio materie, maxime accedit ad genus causæ materialis, unde comparatur ad alia accidentia corporea tanquam subjectum: ex quo fit, quod semel posito, quantitatem non esse in aliquo subjecto, sed per se subsistere, debeat dici subjectum quod huiusmodi accidentium, quia tunc non recipiuntur in ulteriori subjecto.

Potestque id confirmari ex eo quod subsistere aliis, sequitur ad subsistere per se, unde Philosophus tribuit substantiæ ut aliis possit subsistere, quia subsistit in se: Ergo hoc ipso quod quantitas subsistit per se, potest etiam aliis accidentibus Eucharisticis subsistere.

A Ex quo probatur secunda pars conclusionis, quod scilicet non sint necessaria plura alia miracula, ut alia accidentia Eucharistica inquantitate, quia subsistere aliis, sequitur connaturaliter ad hoc quod est subsistere in se: Ergo ex vi miraculi quo datur quantitati quod subsistat in se, sequitur quod subsistat aliis accidentibus Eucharisticis, sicut effectus secundarius sequitur connaturaliter ad primarium, maxime cum ipsa quantitas etiam ante consecrationem esset subjectum quo huiusmodi accidentium.

Ex his inferes, nullam fieri mutationem inter aliquis accidentibus, sed in sola quantitate; nam sola manet separata à proprio subjecto, reliqua manent ut antea, totaliter ac sufficienter subsistata à quantitate.

B Querens, an divinitus & per aliud miraculum possint hæc accidentia subsistere per se à quantitate separata?

Respondeo affirmativè. Ratio est, quia quantitas magis dependet à substantia, quam cetera accidentia à quantitate: Sed non obstante illa dependentia, quantitas existit sine subjecto: Ergo & alia accidentia poterunt divinitus à quantitate separari. Nec oppositum docet D. Thomas quidquid dicat Suarez, quando enim quodlibet art. 10 asserit qualitatem separatam à subjecto, neque fore individuum, neque ab aliis distinctam, hoc debet intelligi de qualitate à subjecto separata, tam secundum actum, quam secundum aptitudinem.

ARTICULUS III.

Verum quantitati communicetur à Deo modus existendi per se, ratione cuius subsistat independentem à subjecto, & aliis accidentibus subsistat?

D Negant plures ex nostris Thomistis, existimantes nihil de novo addi quantitati, ratione cuius per se existat, sed tolli tantum imperfectionem illam quæ est ad invellere, & per solum Dei mantenentiam conservari. Ita Paludanus, Soto, Nunno, Aravius, Joannes à S. Thomas, Philippus à S. Trinitate, Bellarminus, Valencia, Grano, & alii, quos citat & sequitur Montanez à Prado hic dubio 1. §. 3. Affirmant verò Cajetanus hic art. 1. & Serra ibidem, Petrus de Gentes cap. 66. Nazzarius supra quæst. 4. art. 1. Alvarez ibidem, & ex extraneis Suarez, Vazquez, Delugo, Coninck, & alii.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur, quantitati communicari à Deo modum existendi per se, ratione cuius subsistit independentem à subjecto.

Probatur primo conclusio ex D. Thomæ hic art. 2. ad 1. ubi ait, Quando accidenti datur divinitus ut per se sit, potest etiam per se alterius accidentis subjectum esse. Idem docet art. 4. ad 2. & 3. Et 4. contra Gent. cap. 66. hæc scribit: Miraculo est accidens communicari quod subsistat, quod est proprium substantie, & per consequens quod omnia possint facere & pati, quæ substantia posset facere & pati, si substantia esset. Demum in 4. dist. 12. q. 1. art. 1. quæstionem, in corpore docet quod virtute divina censetur communicari

que fuerunt panis, ut sine subiecto subsistant in hoc sacramento, quod est prima proprietas substantie. Unde sic arguo: Quidquid existit per se, debet habere modum existendi per se: Sed quantitas in hoc sacramento existit per se: Ergo modus existendi per se ei communicatur à Deo. Minor patet ex locis jam adductis, Major probatur. Non potest effectus formalis competere alicui sine causa formali: Sed existere per se est effectus formalis alicujus formæ, scilicet subsistentiæ, aut modi existendi per se: Ergo cum aliunde quantitas non sit capax subsistentiæ, dicendum est hunc effectum provenire à modo existendi per se, ipsi à Deo communicato.

18. Respondent Adversarii, quantitatem hoc ipso existere per se, quod non inhaeret subiecto, absque aliquo modo superaddito.

Sed contra: Illud cui connaturaliter convenit esse in alio, non potest existere per se, nisi immutetur, & aliquid de novo acquirat. Sed quantitas & cuilibet accidenti connaturaliter convenit existere in alio: Ergo non potest existere per se, nisi immutetur, & aliquid de novo acquirat. Minor patet, Major probatur. Tum quia existere per se est aliquis effectus realis ab aliquo principio formali pendens: Ergo quod modo existit per se, cum antea esset in subiecto, alio modo se habet quam antea. Tum etiam, quia nisi immutetur, & aliquid de novo acquirat, eodem modo semper se habebit, ac proinde non existet per se.

19. Dices, sufficere quod quantitas mutetur mutatione privativa, per hoc quod non habet modum actualis inhaerentiae quem antea habebat.

Sed contra primo, Sicut existere est effectus realis alicujus formæ positivæ, ita & existere per se: Ergo ut quantitas existat per se, debet mutari per receptionem alicujus formæ & entitatis positivæ.

Secundo, Semper videmus quod statim atque res aliqua privatur suo termino connaturali, mox alium consequitur: verbi gratia quia humanitas Christi privatur propria subsistentia, divina supplet vices illius; & linea, cum privatur puncto continuativo, consequitur terminativum: Ergo similiter accidens dum privatur modo inhaerentiae, statim obtinet ex vi ejusdem actionis modum aliquem existendi per se.

Tertio, Per hoc quod destruitur actualis inhaerentia, accidens si sibi relinquitur, omnino perit: Ergo per solam hanc mutationem privativam, non potest conservari sine subiecto, nisi aliquid aliud superaddatur.

20. Respondetis, illud positivum quod superadditur, non esse aliud quam concursus specialis quo Deus conservat accidens sine subiecto.

Sed contra: Hic concursus seu actio quâ Deus conservabat quantitatem independentem à subiecto, debet necessario distingui ab actione quâ illam conservabat ante consecrationem: Tum quia aliis non esset aliquid speciale superadditum, cum etiam quia hujusmodi actiones se habent sicut creatio &eductio, quia una conservat quantitatem dependentem à subiecto, & alia independentem ab illo. Tum denique quia una est naturalis & alia supernaturalis. Unde sic arguo: Ubi est specialis & aliquo modo diversa actio positiva transiens, debet esse specialis & aliquo modo diversus terminus productus, maxime quando actio est virtualiter tantum transiens, quæ nihil dicit per modum viæ & fluxus, sed

Tom. V.

A tantum actionem immanentem, cum termino à parte rei posito: Atqui nullum alium terminum potest habere specialis illa Dei manutentia & conservatio quantitatis, quam modum illum existendi per se: Ergo talis modus necessarius ad mittendus est. Minor probatur, quia accidentia secundum se existebant ante hanc actionem & consecrationem: sola autem separatio à subiecto, sine modo superaddito, est tantum negatio inhaerentiae actualis, quæ proinde nequit esse terminus actionis realis & positivæ: Ergo nullum alium terminum potest habere specialis illa Dei manutentia & conservatio quantitatis, quam modum illum existendi per se.

B Objicies contrariam conclusionem: Non minus repugnat accidenti modus per se subsistendi, quam substantiæ modus inhaerentis: Sed repugnat substantiæ communicari modum inhaerentis: Ergo & accidenti modum per se subsistendi.

Confirmatur: Vel modus ille esset substantialis, vel accidentalis? Neutrum dici potest: Ergo talis modus impossibilis est. Minor quantum ad primam partem, manifesta videtur: Tum quia nihil substantiale remanet peractâ consecratione, sed accidentia sola, ut docet Tridentinum sess. 13. cap. 4. Tum etiam quia modus non potest esse perfectior suo modificato: si autem modus iste esset substantialis, perfectior esset suo modificato, scilicet quantitate. Tum denique, quia si modus ille sit substantialis, non poterit non esse subsistentia, quæ tamen nulli accidenti communicari potest. Probatur verò quoad secundam. Nullum potest dari accidens cui ex natura sua repugnet inhaerere subiecto: Sed hunc modo ex natura sua repugnet inhaerere subiecto, cum esset modus existendi per se: Ergo talis modus non posset esse accidentalis.

Ad objectionem respondeo negando Majorem, magis enim repugnat substantiæ modus inhaerentis, quam accidenti modus per se subsistendi: Tum quia subsistentia magis est intrinseca substantiæ, quam inhaerentia accidenti; illa enim convenit substantiæ absolute & sine habitudine ad aliud, subindeque valde intimè, & omnino intrinsecè; hæc verò competit accidenti per habitudinem ad aliquid extrinsecum: magis autem repugnat ut aliquid maxime intrinsecum rei auferatur, quam aliud quod non est ita intrinsecum. Tum etiam quia inhaerentia actualis non est de essentia accidentis; subsistentia verò actualis quæ opponitur inhaerentiae, est essentialis substantiæ, de cujus ratione est ut sit ens per se subsistens independentem à subiecto, quamvis subsistentia quæ est terminus intrinsecus substantiæ completa, quæ est constitutiva suppositi, & ratione cujus substantia completa per se independentem ab alio supposito subsistit, non sit illi essentialis, sed ab ea realiter distincta; ut docetur in metaphysica; unde ab ea separari potest, & de facto in mysterio Incarnationis fuit separata ab humanitate Christi, ad subsistentiam seu personalitatem Verbi Divini elevata.

Ad confirmationem respondeo, utrumque probabiliter sustineri posse, nimirum modum illum per se subsistendi quantitati panis & vini divinis communicatum, esse substantialem, vel accidentalem, & rationes in contrarium adductas, facile dilui posse. Unde si quis sustinere velit modum illum esse substantialem, ad primam probationem in contrarium facile respon-

dere

dere poterit, ideo Tridentinum asserere quod nihil substantiale remaneat post consecrationem, quia nihil manet de pane & vino, neque substantia, neque substantia, vel existentia, illorum, neque alia substantia succedit, præter corpus & sanguinem Christi: cum quo non pugnat, si dicatur quantitati modum aliquem substantialem quo per se subsistat, & aliis subsistat accidentibus, divinitus & supernaturaliter advenire.

Ad secundam verò probationem dicatur quod quamvis modus connaturalis rei quam modificat, non possit esse illa perfectior, bene tamen modus superioris ordinis & supernaturalis, ac non connaturalis, cuiusmodi est iste de quo agimus.

Ad tertiam nego Antecedens, magnum enim reperitur discrimen inter substantiam, & hunc modum substantialem, nam substantia reddit naturam proximè capacem existentia, quam proinde antecedit; hic verò modus non reddit quantitatem capacem existentia, sed eam supponit existentem, & est ejus terminus veluti extrinsecus.

25. Si enim verò non placuerit hic modus dicendi, Adde alium qui asserit modum hunc per se existendi quantitati divinitus communicatum, esse accidentalem ut quod & entitativè, & substantialem solum virtualiter & ut quo; sicut semen, licet inanimatum & expert vitæ, dicitur tamen vivum ut quo & virtualiter, quia est instrumentum naturale quo mediante generans genito vitam communicat; vel sicut in sententia Cabrera, & quorundam Thomistarum, virtus elevans sacramenta ad producendam gratiam, est corporea ut quod, & entitativè; & spiritualis solum ut quo, & virtualiter, quia est virtus Dei elevans sacramenta ad producendum effectum spiritualelem & supernaturalem, nempe gratiam vel characterem. Juxta, inquam, hunc dicendi modum, quem Suarez & aliqui ex nostris Thomistis amplectuntur; ad probationem in contrarium dicitur primò, quod quamvis nulli entitati accidentali possit repugnare inharrentia, bene tamen alicui modo accidentali, præsertim si ille supernaturalis sit. Vel secundò & fortè melius dici poterit, non repugnare quod talis modus inharreat quantitati, & nihilominus faciat illam existere per se, quia, ut supra dicebamus, licet sit accidentalis ut quod & entitativè, est tamen substantialis ut quo & virtualiter. Sicut ergo dialectici docent, quod secunda intentio universalitatis, naturæ a meo intellectu applicata, est in se aliquid singulare, & tamen ejus effectus formalis est reddere naturam universalem; quia licet sit singularis ut quod, est tamen universalis ut quo: ita similiter nullum videtur inconveniens asserere modum per se existendi divinitus quantitati communicatum, inharere quantitati, & tamen illam reddere per se subsistentem; quia licet sit accidentalis ut quod, nihilominus est substantialis ut quo.

ARTICULUS IV.

An speciebus sacramentalibus aliquid verè & propriè generari possit?

26. **R**ationem dubitandi proponit D. Thomas hic art. 5. in primo argumento quod sibi, objicit, ubi sic dicitur: *Videtur quod ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari. Quod enim gene-*

ratur ex aliqua materia generatur, ex nihilo non generatur, quamvis ex nihilo fiat aliquid per mutationem: Sed speciebus sacramentalibus non potest dici materia, nisi corporis Christi; quod est incorruptibile. Ergo videtur quod ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari.

Propter hoc argumentum quidam Theologi partem negativam amplectuntur, & ex speciebus sacramentalibus non posse aliquid verè & propriè generari contendunt. Sed cum ad hoc sum pateat, & experientia constet, in speciebus Eucharisticis interdum vermes ex humiditate generari; ut ab hac difficultate expediant, huius rationi experimentaliter respondent, in prioribus dicendi modos dividunt. In primis quidam antiqui quos refert & impugnatur Thomas hic art. 5. dixerunt, quod dum vermes in hoc sacramento generantur, talis generatio non fit ex speciebus sacramentalibus, sed ex circumstantia, ita ut forma substantialis vermium educatur de materia aeris circumstantis. Alii quos etiam ibidem S. Doctor recenset, alio banchano generationem fieri ex substantia panis & vini redeunt. Tertiò Scotus & Vazquez dicunt, vermes aut cineres qui interdum videntur generari ex speciebus consecratis, non produci virtute agentis naturalis, sed à solo Deo per conceptionem. Alii demùm asserunt, quod dum vermes in Eucharistia generantur, quantitas panis convertitur à Deo in totum compositum, indeque illud solum improprie dici ab agentis naturalibus genitum; quatenus scilicet agentia naturalia, alterando & corrumendo species sacramentales, tales dispositiones in ipsarum educunt, quæ connaturaliter perunt productionem talis compositi, ipsarumque Deum ad ejus productionem, & conversionem quantitatis panis in ipsum, determinant. Ita Hispanensis quædam notabilis 4. & quidam recentiores Thomistæ in manuscriptis. Pro resolutione difficultatis.

Dico breviter: Ex speciebus sacramentalibus potest naturaliter generari aliquid compositum substantiale. Ita D. Thomas hic art. 5. ubi sic dicitur: *Cum corruptio panis fit generatio alterius, ut dicitur in 1. de generatione, videtur quod ex speciebus sacramentalibus aliquid generetur, cum corrumpantur; non enim sic corrumpuntur, ut omnino differant quasi in nihilum redeant, sed manifeste aliquid sensibile eis succedit. Quæ ratio D. Thomæ fundatur in experientia: videmus enim ex speciebus panis consecratis generari vermes ex humiditate, vel cineres ex illarum combustionem, aut acetum ex corruptione specierum vini.*

Nec valet quod dicebant Auctores illi, quod ibidem S. Doctor primò refert, nimirum quod illa non generantur ex speciebus sacramentalibus, sed ex aëre circumstante. Hunc enim dicendi modum idem Doctor Angelicus ibidem triplici ratione convellit. Primò, quia generatio consequitur alterationem: nulla autem alteratio debet necessarîo præcessisse in aëre circumstante. Secundò, quia ex aëre non solent talia, præter vermes, cineres, aut acetum, generari. Tertiò, quia licet non circumstet aër, sed species redigantur in corporibus solidis, ut auro, argento & c. similis accidit generatio: Ergo non generatur ex speciebus.

Non obstat etiam si dicatur cum aliis generatio novius compositi fieri ex substantia panis aut vini quæ redeat. Nam cum substantia

panis & vini sit conversi in corpus & sanguinem Christi, non potest redire, manentibus speciebus, nisi vel per conversionem corporis & sanguinis Christi in ipsam, quæ conversio iterata non debet admitti, cum nullus hæcenus eam agnovit: vel per reproductionem illius, quæ etiam admittenda non est; quia cum de via ordinaria non reproducatur idem numero, multiplicarentur miracula sine necessitate. Idem probat S. Thomas, quia vel substantia panis rediret ante corruptionem specierum, vel illis omnino corruptis, in eo scilicet instanti quo destrueretur substantia panis aut vini, si adesset? Neutrum dici potest: Non quidem primum, quia substantia panis nunquam potest adesse sub speciebus, quando sub ipsis remanet corpus Christi: Sed quando species subsistunt incorruptæ, corpus Christi remanet sub illis: Ergo ante illarum corruptionem, non potest substantia panis redire. Non etiam secundum, quia substantia panis non potest manere, destructis accidentibus (intellige sine novo miraculo) Ergo non potest redire post corruptionem specierum.

Non potest etiam dici cum Scoto & Vazque, vermes aut cineres qui interdum videntur ex speciebus Eucharisticis, produci à Deo miraculosè creati. Tum quia D. Thomas & alii Theologi communiter docent illos per generationem & educationem, non verò per creationem produci. Tum etiam, quia cum in illa vermium aut cinerum productione, vera generatio salvari possit, ut patet ex infra dicendis, non est cur ad creationem recurratur, & miracula sine necessitate multiplicentur.

Demum non valet si dicas cum Hispanensi, & quibusdam recentioribus Thomistis, supra citatis, quod dum vermes in Eucharistia generantur, quantitas panis miraculosè convertitur à Deo in totum compositum. Hoc enim aperte repugnat D. Thomæ 4. contra Gent. cap. 66. ubi hæc scribit: Si quis autem dicere velit, quod sicut miraculosè panis in corpus Christi convertitur, ita miraculosè accidentia in substantiam convertuntur: primum quidem hoc non videtur miraculo esse conveniens, quod sacramentum putrescat, vel per combustionem dissolvatur. Deinde, quia putrefactio & combustio consueti naturæ ordine huic sacramento accidere inveniuntur: quod non solet esse in his quæ miraculosè fiunt. Ex quo loco sic possumus arguere, redigendo in formam rationem D. Thomæ, hoc pacto. Si Deus converteret quantitatē in totum compositum, putrefactio aut combustio specierum, non fieret consueti naturæ ordine: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet, quia fieret per conversionem miraculosam. Minor autem, præterquam quod est D. Thomæ, potest adhuc probari, quia aliàs multiplicarentur miracula sine necessitate, quod tamen omnino vitandum est, ut sæpe monet S. Doctor. Sequela probatur, quia præter miraculum ipsius conversionis, admitteretur adhuc aliud in eo consistens, quod agens naturale poneret omnes dispositiones ad aliquam formam, & tamen eam non introduceret.

Confirmatur: Si Deus converteret quantitatem in totum compositum, quando ex speciebus sacramentalibus producuntur vermes, talis productio, nullo planè modo posset dici generatio: Sed hoc manifestè repugnat D. Thomæ, nec admittitur à recentioribus illis Thomistis contra quos disputamus: Ergo &c. sequela pro-

Top. 7.

batur: Ad rationem generationis necessarium est, ut forma substantialis educatur de potentia subjecti, si illa sit educibilis, vel saltem attingatur unio materiæ cum forma, quando forma ob suam immaterialitatem nequit educi, ut contingit in generatione hominis: Sed si quando ex speciebus sacramentalibus producuntur vermes, Deus converteret quantitatem in totum compositum, neque educeretur forma, neque attingeretur unio ab agente naturali, cum tota conversio fieret à solo Deo: Ergo nullo planè modo posset dici generatio.

Respondent illi recentiores Thomistæ, quod 33. quamvis agens naturale non educat formam vermium è materia, nec ejus unionem suâ actione attingat, nihilominus potest adhuc dici quodammodo generare compositum, quatenus ex vi propriæ actionis determinat agens primum ut producat totum compositum. Quod explicant exemplo B. Virginis: sicut enim (inquiunt) B. Virgo quamvis non attigerit unionem humanitatis Christi cum divina subsistentia, dicitur tamen generasse Deum, ex eo quod vi actionis naturalis quam exercuit circa humanitatem, debebat connaturaliter sequi propria subsistentia, loco cujus substituta est in eodem instanti subsistentia increata Verbi divini, quæ quodammodo censebatur complere actionem B. Virginis. Ita similiter, quia ad actionem agentis secundi naturalis, introducendis dispositionibus ad formam substantialem, debebat sequieductio ipsius formæ, & generatio totius compositi, quæ tamen non est subsecuta, defectu materiæ, potest agens naturale dici quodammodo generare tale compositum.

Sed contra: Nulla actio potest esse nec subinde dici generatio, nisi attingat unionem materiæ cum forma, hoc enim ad minus est de essentia generationis; unde B. Virgo non diceretur generasse Deum, si non attigisset unionem materiæ cum forma humanitatis, à Verbo Divino assumptæ: Ergo si quando ex speciebus sacramentalibus producuntur vermes, agentia naturalia non attingant unionem formæ cum materia, sed quantitas panis convertatur à Deo in totum compositum, productio illa vermium, nullo modo poterit dici vera generatio, subindeque dicendum erit, D. Thomam hæc art. 5. & alibi sæpe, improprie fuisse locutum, cum dixit ex speciebus sacramentalibus naturaliter posse generari aliquid compositum substantiale.

Dices, Idem S. Doctor hic art. 6. ait species sacramentales converti in substantiam quæ ex eis generatur: At substantia quæ ex eis generatur non est materia, hæc enim est ingenerabilis, sed compositum: Ergo ex D. Thomæ, quando ex speciebus sacramentalibus aliquid generatur, tunc quantitas panis à Deo convertitur in totum compositum.

Respondeo D. Thomam, nomine conversionis, non intelligere actionem aliquam divinam & miraculosam, à solo Deo procedentem, sed ipsam actionem agentis naturalis, quod generando ex speciebus sacramentalibus compositum de novo, potest dici convertere virtute talis actionis quantitatem in illam substantiam de novo productam, sicut ignis generando ignem ex ligno, dicitur convertere lignum in ignem. Quod verò hæc interpretatio legitima sit, ex eo patet quod D. Thomas hic art. 5. ad 1. respondens difficultati in ratione dubitandi propositæ, quo-

Li 2

quo-

quomodo scilicet possit aliquid generari ex speciebus Eucharisticis, cum sub illis nulla sit materia ex qua forma educatur, recurrit ad quantitatem specierum, & ait illam in tali generatione gerere vices materiae: non deberet autem S. Doctor ad hoc recurrere, nec tantopere laborare ad inveniendum subiectum ex quo forma educatur, si existimaret ibi nullam intervenire formae educationem, sed quantitatem panis in totum compositum de novo genitum converti, ut docent Recentiores illi Thomistae contra quos disputamus: Ergo & c. In quo verò sensu intelligendum sit id quod ait S. Thomas, nempe quantitatem in praedicta educatione & generatione verum, gerere vices materiae, explicabimus articulo sequenti, ubi etiam rationi dubitandi initio hujus articuli proposita, plenè satisfaciemus.

ARTICULUS V.

Utrum in generatione vermium ex speciebus Eucharisticis, adveniat nova materia à Deo producta, ex cujus potentia educatur forma vermis, vel ipsa quantitas tunc gerat vices materiae?

37. **F**uit olim celebris opinio quorundam Theologorum existimantium quod quando ex speciebus Eucharisticis generatur aliquid, nulla producitur à Deo materia prima, ex cujus potentia educatur forma substantialis geniti; sed quod ipsa quantitas tunc gerat vices materiae, non solum ad recipiendum dispositiones praevias, sed etiam ad educationem formae substantialis compositi de novo geniti, ita ut compositum illud constet solum quantitate & forma substantiali. Ita docent Henricus quodlib. 4. quaest. 36. Egidius Theophrastus 4. 4. & 45. Ruardus Taper art. 14. & ex Thomistis Ferrariensis 4. contra Gentes cap. 66. & Vignerius in institutionibus Theologicis cap. 16. §. 3. Illi etiam aperte favere videtur S. Thomas hic art. 5. in corp. ubi haec scribit: In ipsa consecratione miraculose datur quantitati dimensiva panis & vini, quod sit primum subiectum subsequenti formarum: hoc autem est proprium materiae, & ideo ex consequenti datur praedicta quantitati dimensiva omne illud quod ad materiam pertinet, & ideo quicquid posset generari ex materia panis, si adesset; totum potest generari ex praedicta quantitate dimensiva panis & vini, non quidem novo miraculo, sed ex vi miraculi prius facti.

Dico tamen, quando ex speciebus sacramentalibus aliquid generatur, produci à Deo materiam primam, ex cujus potentia educitur forma substantialis geniti, & in qua recipitur, & non in quantitate.

38. **P**robatur primò ex D. Thoma in 4. dist. 12. quaest. 1. art. 2. quaest. 1. c. 4. ubi haec scribit: Secundum quamlibet positionem oportet penere aliquid in hac generatione esse miraculosum, & aliquid naturale: reditus enim substantia, vel creatio materiae, vel conversio dimensionum in materiam, est miraculum. Sed quod materia jam existens recipiat talem formam, cujus dispositiones praecesserunt in dimensionibus, hoc est naturale. Quibus verbis clarissimè docet, quod quando ex speciebus sacramentalibus aliquid generatur, producitur à Deo materia prima, vel per creationem, vel per conversionem quantitatis in ipsam.

A Nec valet expositio Ferrariensis, dicentis per conversionem dimensionum in materiam, non intelligere D. Thomam delitionem dimensionum, & successionem materiae loco ipsarum, sed proprietatem ipsarum in proprietatem materiam, in quibus manentibus, & vim substantialem, recipitur forma substantialis. Non valet, inquam, haec interpretatio, repugnat enim manifestè menti S. Doctoris, nam hic art. 1. ad 1. asserit quantitatem specierum, quæ in tali consecratione, transire in substantiam, & dimensionem rei scilicet genitæ ex ipsa. Et art. 6. in corpore dicitur: *Dictum est autem quod species sacramentalis potest converti in substantiam aliquam.* Et ibidem cum dicitur: *oppositum quod non videtur nutritio potest esse ex speciebus sacramentalibus, quia ex illis nutritur ex quibus sumus, homo autem non constat speciebus sacramentalibus, cum nullum accidens possit esse pars substantiae: sic respondet.* Ad secundum dicendum quod species sacramentalis, etsi non sint ea, ex quibus corpus hominis constituitur, tamen in ea convertuntur, sicut dictum est: Ergo, censet D. Thomas, tunc non manere quantitatem, quæ gerat vices materiae, sed eam converti in substantiam quæ homo nutritur. Unde in 4. dist. 12. quaest. 1. art. 2. quaest. 1. c. 5. ad 2. sic ait: *Antiqua manentia in suo esse accidentali non nutriunt, sed eo modo quo in aliud convertuntur, vel aliud in creatur, vel redit.* Quibus verbis aperte declinat, in nutritionem hominis ex speciebus sacramentalibus, vel in generationem vermium ex illis, accidentia separata non manere ut subiectum formarum substantialium; quamvis sub eorum relinquat, an materia ex qua constaret genitum, fiat per conversionem, vel creationem, vel reditum. De quo postea.

Probatur secundò conclusio ratione formalis. De ratione omnis compositi materialis & physici est, constare ex materia & forma, non potest dici aliter corpus physicum: unde D. Thomas 1. parte quaest. 75. art. 4. & contra Gentes cap. 21. docet quod homo & reliqua animalia naturalia, ex sua definitione & essentia, constent materia & forma, tanquam partibus intrinsecis & essentialibus: Sed vermis ex speciebus sacramentalibus genitus, est verè compositum physicum & materiale: Ergo constat ex materia & forma, subindeque quando generatur ex huiusmodi speciebus, necessariò produci debet à Deo materia prima, ex cujus potentia, forma substantialis vermis educatur.

Confirmatur: Compositum physicum est ex se per se: Sed ex quantitate & forma substantiali non potest resultare unum per se: Ergo nec compositum physicum. Major patet, Minor probatur. Compositum per se debet fieri ex actu & potentia: Sed quantitas & forma substantiali non se habent per modum potentiae & actus cum actu & potentia, juxta Aristotelem, debent esse ejusdem generis: Ergo ex quantitate & forma substantiali non potest resultare unum per se.

Probatur tertio conclusio: Quando ex speciebus Eucharisticis generantur vermes, forma substantialis compositi generandi, educitur ab agente naturali: Sed non potest educi ab agente naturali de potentia quantitatis: Ergo necesse est quod tunc producatur à Deo aliqua materia, è cujus sinu forma substantialis vermis educatur. Major patet ex supra dictis, Minor probatur.

probat. Agens naturale non potest educere formam de potentia (subjecti, nisi illa potentia sit naturalis, hæc enim sola continetur intra limites agentium naturalium: Atqui potentia quam habet quantitas ad formam sustentandam, non est naturalis, sed ad summum obedientialis, subindeq; soli Deo subiecta: Ergo agentia naturalia non possunt educere formam vermis e sinu quantitatis.

41. Dices, quod quamvis quantitati absolute non sit naturalis illa potentia receptiva formæ substantialis, bene tamen quantitati per se subsistenti, ideòq; supposito primo miraculo, quo quantitati datus est modus per se existendi, naturale ipsi erit quod recipiat formam.

Sed contra: Capacitas recipiendi non convenit quantitati ratione illius modi, sed ratione propriæ entitatis: Ergo si antea non habebat capacitatem naturalem, nec postea habebit. Consequentia manifesta est, Antecedens probatur ex eo quod causæ materialis & formalis non alio modo causant, quam per exhibitionem & communicationem propriæ entitatis; unde dicitur communiter quod in causis materialibus & formalibus non datur distinctio potentie ordinariæ & extraordinariæ.

42. Deniq; suaderi potest conclusio ex variis absurdis & inconvenientibus quæ sequuntur ex adversa sententia. Si enim genitum ex speciebus sacramentalibus, nullâ constaret materiâ, sed solum quantitate, vices materiæ gerente, & formam productam sustentante, sequeretur in primis quod vermes geniti ex speciebus sacramentalibus, non essent composita neq; substantialia neq; accidentalia, sed monstra naturæ, aut semi substantialia, & semiaccidentia. Secundò sequeretur quod acetum ex speciebus vini corruptis genitum, non esset ejusdem naturæ & speciei, cum alio aceto ex vino corrupto genito; subindeq; quod non posset eosdem speciebus producere effectus. Tertiò, daretur miraculū perpetuum, quantitas enim illa quæ rationem haberet materiæ, esset sine subjecto, non solum quando duraret Eucharistia, sed etiam postea, usq; ad finem mundi; ita ut licet infinitæ generationes fierent successivæ ex ipsâ, semper sine subjecto remaneret, & vicem materiæ primæ exerceret, quia non est major ratio de una generatione, quam de alia. Demum fieri posset ut qui nutrieretur solis speciebus Eucharisticis, ita se haberet quod ejus anima partim informaret materiam primam, partim solam quantitatem; & sic quod ille non esset nisi semi-homo, & semicompositum; Quod est (ut rectè ait Soto) totam Philosophiam ludibrio exponere.

43. Ad locum verò D. Thomæ qui est præcipuum Adversariorum fundamentum, facilis est responsio, dicendo cum Cajetano, Capreolo, & alijs Thomistis, mentem D. Thomæ esse, quantitatem specierum accipere miraculosè in ipsa consecratione, quod fungi possit officio materiæ, & esse subjectum subsequentium formarum accidentalium, nempe qualitarum, species consecratas alterantem, non verò formam substantialem compositam quod de novo producitur, ad corruptionem illarum specierum. Unde cum adit, Quidquid posset generari ex materia panis, si adesset, totum posset generari ex prædicta quantitate dimensivâ, non sumit generationem pro educatione & receptione formæ geniti (illa enim non ex quantitate, sed ex materia à Deo producta edu-

Tom. V.

citur, & in ejus sinu recipitur (ut supra ostensum est) sed pro alteratione præcedenti, quæ talem educationem & formæ receptionem disponit: hæc enim alteratio in quantitate vices materiæ gerente recipitur.

46. Si autem quæras, per quam actionem à Deo producat materia e cuius sinu forma compositi geniti educitur, an per creationem, vel per conversionem quantitatis specierum in ipsam? Respondeo breviter, quod licet D. Thomas loco supra in prima probatione conclusionis citato, hoc indecisum reliquerit, & utrumq; probabile indicaverit, dicens illam vel per creationem vel per conversionem fieri; nihilominus magis convenienter dicitur fieri ex quantitate per conversionem quam de novo creari. Tum quia magis connaturale videtur, ut illud subjectum in quod agens naturale introduxit accidentia disponentia ad formam substantialem; cum non possit recipere ipsam formam substantialem, convertatur à Deo in materiam in qua debet recipi talis forma. Tum etiam; quia ex vi prioris miraculi, magis connaturaliter sequitur, ut sicut substantia panis fuit in corpus Christi conversa, ita quod remanet de substantia panis, scilicet quantitas, convertatur in materiam ex qua educenda est forma substantialis. Unde D. Thomas hic art. 5. in corp. & in resp. ad 2. & ad 3. docet, cum ex speciebus consecratis aliquod compositum substantiale generatur, materiam produci in instanti generationis, per conversionem quantitatis in ipsam.

47. Sed circa hoc gravis occurrit difficultas quæ solet pertractari in Philosophia, quomodo scilicet in tali casu vera generatio salvari possit? Omnis enim generatio creata essentialiter est mutatio, unde Philosophus 8. phys. textu 62. ait quod generatio est mutatio de non ente in ens, & D. Thomas quæst. 2. de potentia art. 1. ad 15. dicit quod generatio est species mutationis: At si cum ex speciebus consecratis aliquod compositum substantiale producitur, materia solum in instanti generationis producat à Deo, per conversionem quantitatis in ipsam, non poterit verè mutari, seu transire de privatione ad formam, cum in instanti generationis ipsa forma in eam introducat: Ergo tunc non poterit esse vera generatio.

48. Huic difficultati dupliciter respondent Thomistæ in Philosophia: Carmelitæ enim Complutenses disp. 2. de generat. quæst. 2. §. 4. & 5. cum alijs quos referuntur, dicunt generationem substantialem non esse essentialiter mutationem, sed resultantiam quæ definitur per mutationem, quia eam per se petit, estq; vera radix illius; subindeq; asserunt quod quamvis naturaliter non possit dari generatio sine mutatione, supernaturaliter tamen sine illa potest; & de facto sine illa reperitur, cum ex speciebus sacramentalibus corruptis aliquod compositum substantiale generatur.

49. Alij verò qui existimant generationem creatam esse essentialiter mutationem, aliter argumento respondent. Nam Joannes à S. Thoma lib. 1. de generat. quæst. 1. art. 1. & Martinez à Prado ibidem qu. 3. num. 18. dicunt quod cum de æquipollentibus eadem sit ratio, & idem iudicium, ut ait Cajetanus hic art. 5. ad quartum, ad hoc ut productio vermis ex speciebus sacramentalibus sit vera generatio, & mutatio, sufficit quod aliquid æquipollens materiæ, & generans

rens vices illius, scilicet quantitas, toto tempore antecedenti inlans generationis, sub privatione formæ fuerit.

50. Alij tandem asserunt, quod ut aliqua productio sit vera generatio, seueductio, non requiritur quod subiectum præcedat formam educendam, prioritate temporis, sed sufficit prioritas naturæ, in genere causæ materialis; Deus enim eduxit gratiam de potentia obedientiali naturæ angelicæ, & tamen in tali educatione subiectum non præcessit formam prioritate temporis, sed solum prioritate naturæ, in genere causæ materialis, quia Deus gratiam Angelis dedit in primo instanti creationis, juxta illud Augustini: *Erat Deus in Angelis condens naturam, & largiens gratiam.* Cum ergo in productione vermium ex speciebus Eucharisticis, materia in instanti generationis producta, præcedat simili prioritate naturæ in genere causæ materialis formam vermis, illa productio verè potest dicieductio & generatio.

51. Dices, Licet ad educationem non requiratur necessariò quod subiectum præcedat formam prioritate temporis, sed interdum sufficiat prioritas naturæ, ut patet in exemplo adducto de gratia Angelorum; ad veram tamen educationem semper exigitur, quod si subiectum non præcedat formam prioritate temporis, saltem terminet propriam actionem, distinctam ab ea quæ forma producit; alioquin formæ celorum & elementorum possent dicieductæ de potentia materiz, cum ea tales formas prioritate naturæ in genere causæ materialis præcesserit. Sed materia prima non potest terminare propriam actionem: Ergo si illa in productione vermium ex speciebus Eucharisticis, non præcedat formam prioritate temporis, sed in instanti hujus productionis à Deo producatur per conversionem quantitatis in ipsam, illa forma non potest dicieducta de potentia materiz, nec talis productio verè generatio appellari potest. Major patet, Minor probatur. Quod nullam habet propriam existentiam, est incapax terminandi propriam actionem; cum enim omne fieri ordinetur ad esse, quod non habet proprium esse, non potest habere proprium fieri: Sed materia prima, in sententia Divi Thomæ, & Discipulorum ejus, caret existentia sibi propria, nec existit nisi per existentiam forme: Ergo est incapax terminandi propriam actionem.

52. Hinc difficili instantiæ respondeo, concessa Majori, negando Minorem; ad eas verò probationem respondent aliqui recentiores Thomistæ, quod licet id quod non habet propriam existentiam, non possit terminare propriam actionem productivam, bene tamen actionem convertivam; quia actio convertiva (inquiunt) non terminatur necessariò ad existentiam rei quæ convertitur, sed ad solam ejus entitatem terminari potest.

53. Sed hæc solutio displicet, quia omnis conversio substantialis est vera productio substantiæ quæ loco alterius in eam transmutatur, ut ostendimus supra disp. 4. art. 2. §. 1. conclusionem ultimam: unde ibidem diximus, actionem convertivam quæ corpus Christi ponitur sub speciebus Eucharisticis, esse verè productivam corporis Christi, non simpliciter & absolute, sed tali modo, scilicet ex alia substantia, quæ in ipsum convertitur, & in cujus locum succedit. Hac ergo rejecta solutione.

A Respondeo dupliciter rem aliquam potest terminare propriam actionem: primò per ipsam talis res connaturaliter potest habere propriam actionem; secundò per accidens, & ob indigentiam alterius, ex eo quod juxta occurrentes alias circumstantias, non potest aliter subireturi mus materiam primam in nostro casu terminare propriam actionem; quia enim compellimur novo genitum ex speciebus sacramentalibus se non potest sine materia prima, ut contra rationem supra ostendimus, & aliunde non potest agens naturale sua actione illam producere ex vi prioris miraculi quæ substantia panis destructa, obligatur Deus ad producendam materiam primam; quæ productio est tantum per accidens, ob indigentiam prædicti casus, & indispensabilem petit conjungi actioni agens naturalis, simul & semel educens formam substantialem, quæ actione tota composita communicatur unica existentia.

B Ad argumentum ergo respondeo, quod quævis id quod terminat propriam actionem per se & connaturaliter, gaudere debeat propria existentia, non tamen quod terminat solum ob indigentiam explicatam. Cujus ratio est, quod quæ ponitur tantum ad subveniendum prædictæ indigentiz, non debet terminari necessariò nisi ad illud per quod ipsi subvenitur: videtur autem ipsi sufficienter, per actionem terminatam ad solam entitatem materiz, quia hæc actio ponitur tantum ad producendum in composito genito materiam, ad hoc præ ut agens naturale possit educere formam dependentiam illius, ac proinde dependenter ab eadem salutar: unde cum causa materialis non cadit in quantum est actus existens, sed tantum in quantum est entitas, ut suppono ex Tholomeo, consequenter subvenit sufficienter indigentiz propter quam ponitur hæc actio, per hoc quod dicitur terminari ad solam entitatem materiz. Unde quando dicitur: omne fieri naturæ ad esse, distinguendum est: omne fieri se, concedo. Fieri per accidens, modo exponeo. Sufficit enim quod conjungatur indispensabilem alteri actui per quem communicatur esse in eodem instanti.

D Legendus est ultimus articulus, in quo ostendit Sanctus Doctor, quod si species consecratæ extraneæ, quæ in tanta quantitate collocantur, ut ad totas species pertingat, & in specie mutetur in aliam, desinet ibi esse inquam Christi. Si verò tam parva fiat aliquid, ut non possit per totas species diffundiri, sed solum per aliquam partem illam, tunc esse sanguis Christi sub illa parte vini consecrati, remanebit tamen sub alijs.

DISPUTATIO VII.

De forma Sacramenti Eucharistiæ.

Ad questionem 78. D. Thomæ.

Cum forma hujus sacramenti consistat in verbis quibus materia consecratur, hæc duplicem habet materiam, nempe panem & vinum, ita & duplicem formam, scilicet formam consecrationis panis, & formam consecrationis vini, de quibus hic agendum est.